

GMINA LASOWICE WIELKIE



EWALUACJA TRAFNOŚCI, SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY LASOWICE WIELKIE

NA LATA 2024 - 2030

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	2
1. WPROWADZENIE.....	3
1.1. PRZEDMIOT I PODSTAWA PRAWNA DOKUMENTU	3
1.2. ZAKRES I METODYKA PRAC NAD DOKUMENTEM.....	3
2. OCENA POPRAWNOŚCI PROJEKTU STRATEGII.....	4
2.1. SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA.....	4
2.2. SPÓJNOŚĆ ZEWNĘTRZNA.....	6
3. PODSUMOWANIE	7

1. WPROWADZENIE

1.1. Przedmiot i podstawa prawna dokumentu

Przedmiotem opracowania jest kompleksowa ocena projektu *Strategii rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2024 - 2030*, pozwalająca na sformułowanie rekomendacji służących podniesieniu jakości dokumentu strategicznego.

Niniejszy dokument został opracowany w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 324), gdzie art. 10a ust. 2 mówi, że podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem.

1.2. Zakres i metodyka prac nad dokumentem

Badanie sporządzono jako ewaluację ex – ante. Ewaluacja Ex-ante jest prowadzona na etapie poprzedzającym wdrażanie Programu. Jej głównym celem jest zweryfikowanie, na ile uzasadnione jest podjęcie planowanych interwencji i czy zakładane rezultaty mają szansę zostać osiągnięte. W badaniach ewaluacyjnych Ex-ante wykorzystywana jest przede wszystkim metoda analizy danych zastanych (desk research). Badacze dokonują dogłębnego **przeгляdu dostępnych dokumentów strategicznych i projektowych**, starając się poddać weryfikacji kryterium spójności. Analizie podlega także literatura naukowa oraz publikacje eksperckie wpisujące się w tematykę założeń Programu.

Przy sporządzaniu ewaluacji przyjęto kryteria oceny reprezentowane przez określone pytania badawcze. Każde pytanie odnosi się do przynajmniej jednego kryterium ewaluacyjnego pozwalającego na sformułowanie oceny. W przypadku ewaluacji ex - ante, wyróżnia się cztery podstawowe kryteria:

- kryterium trafności – dotyczy trafności celów strategicznych i planowanych działań względem zidentyfikowanych problemów lub wyzwań;
- kryterium przewidywanej skuteczności działań – określa przewidywaną skuteczność działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów;
- kryterium przewidywanej efektywności – dotyczy spodziewanej efektywności względem sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań;
- kryterium spójności – określa spójność wewnętrzną między celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrzną między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Wewnętrzną ewaluacją objęto dokumenty:

- Diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy Lasowice Wielkie,
- Strategię rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2024-2030.

2. OCENA POPRAWNOŚCI PROJEKTU STRATEGII

2.1. Spójność wewnętrzna

W ramach badań ewaluacyjnych przed wdrożeniem Programu weryfikacji jest poddawana między innymi spójność wewnętrzna. Polega ona najprościej rzecz ujmując na tym, iż działania zaplanowane do realizacji **powinny stwarzać realną możliwość osiągnięcia celów** mając na uwadze zakładane do wykorzystania środki finansowe oraz pozostałe zasoby. Zapewniona powinna być zarazem **możliwość prowadzenia stałego monitoringu** uzyskiwanych efektów i – w miarę potrzeby – wprowadzenia niezbędnych modyfikacji oraz udoskonaleń z punktu widzenia beneficjentów.

Punktem wyjścia i bazą dla opracowania strategii była kompleksowa i pogłębiona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych. Diagnoza została przygotowana jako odrębny dokument (raport diagnostyczny). Dokument opracowano na podstawie aktualnych danych z różnych statystyk publicznych, danych i opracowań gminnych oraz badań. Dane były analizowane i zostały przedstawione na tle województwa opolskiego, obszaru funkcjonalnego OSI (obszaru strategicznej interwencji) Subregion Północny Opolszczyzny, powiatu kluczborskiego oraz Lokalnej Grupy Działania „Dolina Stobrawy”.

Przy konstruowaniu celów strategii zastosowano zasadę spełniania kryteriów SMART, tj. na każdym etapie formułowania celów uwzględniano ich specyfikę w odniesieniu do diagnozy (problemów i wyzwań), mierzalność, adekwatność do posiadanych środków (cele odpowiednio ambitne), możliwość ich realizacji oraz perspektywę czasową.

Na etapie określania problemów, szans, celów i ustalania ich hierarchii oraz konsultowania projektu dokumentu zastosowano różne metody partycypacji społecznej: spotkania grupy roboczej, ankietowe badanie on-line oraz konsultacje z mieszkańcami.

Przesłanką do rozpoczęcia prac związanych ze strategią było:

- konieczność dostosowania polityki rozwoju gminy do znowelizowanych przepisów prawa, a w szczególności: ustawy o samorządzie gminnym i ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- wyznaczenie kierunków działań w kontekście zaistniałych zmian w otoczeniu, a w szczególności: nowego okresu programowania UE i nowych dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich oraz subregionu północnego Opolszczyzny,
- konieczność dostosowania kierunków rozwoju gminy do nowych, zmienionych potrzeb mieszkańców.

W procesie ewaluacji zadano następujące pytania badawcze:

1) Czy Diagnoza jest kompletna?

Diagnoza społeczno – gospodarcza i przestrzenna gminy Lasowice Wielkie została sporządzona przez ekspertów zewnętrznych przy współpracy z Radą Liderów Lokalnych oraz Urzędem Gminy w Lasowicach Wielkich. W opracowaniu strategii udział wzięli członkowie Rady Liderów Lokalnych powołani zarządzeniem nr 606/23 Wójta Gminy Lasowice Wielkie z dnia 2 sierpnia 2023 r. w sprawie powołania zespołu ds. pracy nad opracowaniem „Strategii rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2023 – 2030”.

Zakres merytoryczny diagnozy kompleksowo analizuje sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną gminy, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych. Swoim zakresem obejmuje stan aktualny (2021 rok – z tego roku w momencie sporządzania diagnozy dane były kompletne) oraz stan poprzedzający stan aktualny (od 2011 roku). Diagnoza pozwoliła na identyfikację problemów, szans i zagrożeń. Dokument spełnia swoją funkcję - umożliwił podjęcie decyzji strategicznych, takich jak: określenie wizji rozwoju gminy, ustalenie celów, ukierunkowanie działań i wskaźników ich osiągnięcia.

2) Czy Strategia jest spójna wewnętrznie?

Strategię charakteryzuje wewnętrzna spójność. Zawiera ona informacje pozwalające na sformułowanie kluczowych wniosków dla rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy. Zakres strategii obejmuje wszystkie wymagane prawem treści¹, w szczególności strategia zawiera:

- wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 324), przygotowanej na potrzeby tej strategii,
- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038 i 1834), wraz z zakresem planowanych działań;
- system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- ramy finansowe i źródła finansowania.

Ponadto strategię rozwoju gminy sporządzono także w formie graficznej, co sprawia, że treść tekstowa strategii jest spójna z jej wymiarem przestrzennym.

¹ *Strategia została wszczęta przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688) i zgodnie z art. 69 ust. 2, jej zakres nie uwzględnia aktualnego brzmienia art. 10e ust.3 ustawy o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 40).*

3) Czy osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych jest realne?

Cele strategiczne i operacyjne zostały sformułowane na podstawie pogłębionej diagnozy oraz oparte na potrzebach różnych grup interesariuszy w procesie tworzenia dokumentu strategicznego - osób, podmiotów, instytucji mających realny wpływ na rozwój różnych sfer funkcjonowania gminy. Każdy z celów strategicznych i operacyjnych od momentu ich formułowania był analizowany i konsultowany, co sprawia, że wzrastają szanse na ich zrealizowanie. Założenia projektowe znajdują odzwierciedlenie w lokalnych potrzebach i problemach oraz stanowią na nie właściwą odpowiedź.

4) Czy cele strategiczne i operacyjne zostały właściwie opisane za pomocą wskaźników?

Do każdego celu operacyjnego i kierunku działań przypisano wskaźniki produktu i rezultatu. Zastosowano podejście, w którym planowane interwencje będą oceniane z wykorzystaniem wskaźników szczegółowych opisujących poszczególne działania operacyjne. Ponadto wskazano w strategii, że proces monitoringu powinien być wspomagany wskaźnikami GUS przyjętymi na etapie diagnozy stanu gminy, które wspomogą proces monitoringu i ewaluacji strategii.

5) Czy system realizacji określony w projekcie Strategii będzie skuteczny z punktu widzenia osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych?

Realizacja strategii rozpocznie się w momencie uchwalenia jej przez Radę Gminy w Lasowicach Wielkich. Za wdrażanie zapisów dokumentu odpowiadać będzie wójt gminy Lasowice Wielkie. Realizacja planowanych przedsięwzięć w ramach „*Strategii rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2024 - 2030*” będzie wymagała zaangażowania ze strony samorządu i pozostałych interesariuszy, proces ten będą wspierać także podmioty i jednostki nie podległe gminie oraz społeczność lokalna. W strategii opisano szczegółowo proces jej wdrażania m.in. zakłada się w celu koordynacji całości procesu realizacji działań i kontroli osiągniętych efektów powierzenie obowiązków z tym związanych koordynatorowi lub zespołowi koordynującemu. W strategii opisano szczegółowo system wdrażania, monitoringu i ewaluacji, w związku z czym ocenia się, że system wdrażania jest kompletny i realny do przeprowadzenia.

2.2. Spójność zewnętrzna

Analizie podlegała kwestia tego, czy założenia programowe są zgodne z zapisami strategii zarówno na poziomie regionalnym, krajowym, jak i europejskim.

W projekcie strategii zamieszczono zestawienia tabelaryczne wykazujące spójność przyjętych celów z dokumentami na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim i gminnym. Projekt *Strategii rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2024 - 2030* zawiera odniesienia do Strategii Opolskie 2030 poprzez odwołanie się do jej celów strategicznych i operacyjnych oraz uwzględnia również obszary strategicznej interwencji w niej wskazane.

3. PODSUMOWANIE

Projekt *Strategii rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2024 - 2030* poddano wewnętrznej ewaluacji ex – ante. Polegała ona na analizie przebiegu procesu tworzenia dokumentu, ale także analizie jego poprawności, trafności, spodziewanej efektywności, skuteczności i spójności. Na podstawie przeprowadzonej analizy sformułowano następujące wnioski:

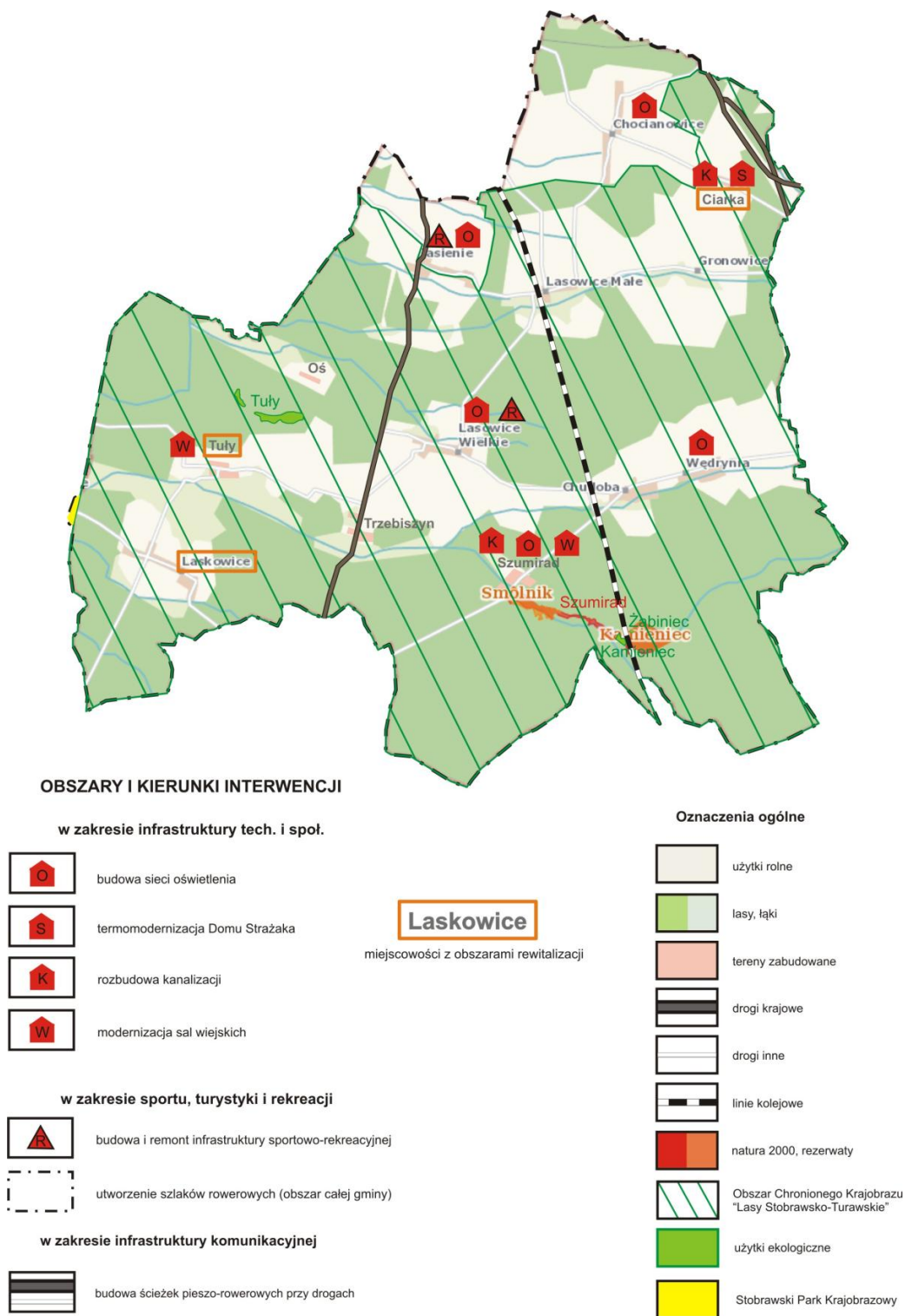
- projekt *Strategii rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2024 - 2030*, jak i proces jego opracowywania przeprowadzono prawidłowo;
- horyzont czasowy dokumentu – rok 2030 jest odpowiedni - perspektywa 2030 r. odpowiada większości dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym;
- zakres merytoryczny diagnozy kompleksowo analizuje sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną gminy, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych. Przeprowadzona diagnoza pozwoliła na identyfikację problemów, szans i zagrożeń oraz umożliwiła podjęcie decyzji strategicznych;
- w trakcie opracowania dokumentu uwzględniono wytyczne oraz wskazówki zawarte w poradniku przygotowanym na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej pn. „Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny”.
- wypracowana przy udziale przedstawicieli różnych grup społecznych wizja jest właściwa i odpowiada oczekiwaniom interesariuszy;
- strategię charakteryzuje wewnętrzna spójność, zawiera ona informacje pozwalające na sformułowanie kluczowych wniosków dla rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy. Zakres strategii obejmuje wszystkie wymagane prawem treści;
- przy konstruowaniu celów strategii zastosowano zasadę spełniania kryteriów SMART, tj. na każdym etapie formułowania celów uwzględniano ich specyfikę w odniesieniu do diagnozy (problemów i wyzwań), mierzalność, adekwatność do posiadanych środków (cele odpowiednio ambitne), możliwość ich realizacji oraz perspektywę czasową,
- każdy z projektowanych celów strategicznych i operacyjnych odnajduje swoje odzwierciedlenie w wyzwaniach i potrzebach lokalnych wypracowanych dzięki analizom danych oraz konsultacji społecznych;
- cele strategiczne odpowiadają na wszystkie elementy wizji, zostały skonkretyzowane w postaci celów operacyjnych i kierunków działań oraz wskaźników rezultatu i produktu,
- poszczególne cele wzajemnie się uzupełniają, a ich realizacja będzie wzajemnie powiązana, co obrazuje poniższa matryca logiczna,

TABELA 1. POWIĄZANIA POMIĘDZY CELAMI STRATEGICZNYMI I OPERACYJNYMI, A KLUCZOWYMI PROBLEMAMI/WYZWANIAMAMI

Wyzwania/problemy	Gmina przyjazna dla mieszkańców		Gmina atrakcyjna dla turystów i inwestorów		Gmina dbająca o środowisko i odporna na zmiany klimatu	
	Dostosowanie usług do potrzeb mieszkańców	Zwiększenie aktywności, świadomości i współpracy mieszkańców	Wykorzystanie potencjału turystycznego	Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	Ochrona środowiska i zdrowia mieszkańców	Zwiększenie odporności na zmiany klimatu
systematyczny spadek liczby mieszkańców gminy						
proces starzenia się mieszkańców						
duży odsetek mieszkańców przebywających za granicą						
niewykorzystany potencjał turystyczny						
brak dużych firm, dla których pracują liczni podwykonawcy						
brak uzbrojonych dużych terenów inwestycyjnych						
mała aktywność gospodarcza mieszkańców						
słabe skomunikowanie wewnętrzne i zewnętrzne poprzez transport publiczny						
słabe wykorzystanie obiektów kulturalnych i sportowych						
niewystarczająca opieka dla osób starszych i małych dzieci, brak miejsc opieki						
słaba świadomość ekologiczna mieszkańców						
zanieczyszczenie powietrza na terenach zabudowanych - niska emisja, zła jakość wód powierzchniowych i narażenie na hałas						
zmiany klimatu						

[Źródło: Strategia rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2024-2030]

- strategia zawiera także aspekt przestrzenny, co obrazuje poniższa mapka oraz wskazuje obszary strategicznej interwencji określone w strategii wojewódzkiej,



RYСУNEK 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY LASOWICE WIELKIE
[ŹRÓDŁO: STRATEGIA ROZWOJU GMINY LASOWICE WIELKIE NA LATA 2024-2030]

- zaplanowano i określono procedury wdrażania strategii, w tym monitoring i ewaluację.